

ONLINE PORADNA E-BEZPEČÍ 2023: UŽ NYNÍ MÁME STEJNÝ POČET PŘÍPADŮ, JAKO ZA CELÝ ROK 2019

Pavel SCHWEINER

Online poradna E-Bezpečí (www.napisnam.cz) Univerzity Palackého v Olomouci, nabrala a řešila v tomto roce stejný počet případů jako za celý rok 2019. V současné době evidujeme celkem 354 případů, které k nám do poradny přišly a které jsme řešili. Nárůst k dnešnímu dni ve srovnání se stejným obdobím v roce 2022 činí bezmála 100 případů. Oblastí, kvůli kterým nám oběti píší, je poměrně hodně, ať už se jedná o kyberšikanu, dětskou pornografii, sexting, vydírání, vyhrožování, pornopomstu (Revenge-Porn), nezvládnuté rozchody, stalking, kyberstalking a další.

Největší podíl v řešených případech stále hraje Sextortion. Je to opravdu velmi citlivá věc, která souvisí s dobrovolným kybersexem, jenž potom přerůstá ve vydírání a není výjimkou, že některé oběti ze strachu a zveřejnění citlivého materiálu zaplatí požadované peníze útočníkovi.

Pojďme zcela anonymně některé případy z naší poradny prozkoumat:

„Napsal mi pěkný kluk ze zahraničí. Jenže až teď jsem zjistila, že to byl falešný profil. Byla jsem tak blbá, že jsem mu poslala nahé fotky. Momentálně mi s nimi vyhrožuje a já už nevím co dělat. I když jsem mu napsala, že mi umřela babička mi nedal pokoj. Lhala jsem aby mi dal pokoj ale nepomohlo to. Policie se bojím a nevím co bych jim řekla. Prosím pomoc (vek 17)“

„Byl jsem vydírán za svoje nahé fotky (vek 16)“

„Stal jsem se obětí vydírání. Nerozvážně jsem si začal psát na snapchatu s podvodníkem z USA (sexting). Přes PayPal jsem zaplatil za erotický obsah. Nyní mě začal podvodník vydírat. Bohužel už jsem jednou podlehl a poslal peníze. Vydírání ale pokračuje. Podvodník zjistil moje telefonní číslo a kontaktuje mě na WhatsAppu. Možná zjistil i email a jméno (Přes paypal). Vyhrožuje že fotky zveřejní, pošle rodině a přátelům. Co mám dělat? (vek 25)“

„Mám menší problém. Jeden člověk mi vyhrožuje že pošle intimní video všem mým přátelům pokud mu nedám peníze.seznamil sem se přes Facebook s nakou holkou a ona se mi tam svlékla a chtěla vidět i mě.a já blbec to údělal. A teď mi naky chlap vyhrožuje a chce peníze po mě.jinak to posle vsem přátelům.co teď mám dělat?“

Je velmi „zajímavé“ jak moc se Sextortion rozšířil přes sociální sítě, online seznamky a další platformy. Varující signál je však v tom, že stále častěji bývají oběťmi i děti. To může znamenat, že kontakt s partnerem velmi často právě přes online seznamky vyhledávají a možná i následně zde nabírají sexuální zkušenosti, bývají přesvědčeni ke kybersexu. Toto je však velmi rizikové, jedná-li se o cizího člověka, který je třeba ze zahraničí, může se jednat o vyděrače, jehož motivací jsou následně finanční prostředky.

V poradně se setkáváme i se zajímavým přístupem rodičů, nejen jen v oblasti poradenství, ale i jiné. Je fajn, že se množí i případy, které nám sami rodiče píšou, že problém odhalili, což znamená, že kontrolují co jejich dítě ve virtuálním prostředí dělá.

„Dobrý den, obracím se na vás jako rodič syna 11 let, který má touhu dělat youtubera a velmi touží po vlastním kanálu, kde by mohl sdílet videa, jak hraje Minecrat apod. Problém je, že podle pravidel nemůže mít vlastní kanál min. dokud mu nebude 15 let a Youtube kids zase neumožňuje videa tvořit a sdílet. Jeho spolužáci to řeší obcházením těchto pravidel, že tedy uvedou nepravdivý věk. Tento postup se mi ale nelíbí. Nevím, co synovi poradit.“

Neutuchající vlna online podvodů, při ovládnutí elektronického

bankovníctví je stále aktuální, ať už je to nějaké falešné navolávání z podvržených čísel, nebo tzv. falešní bankéři.

„Dobrý den , volalo mi tel. č. +420775687441 , že mám někde bitcoiny a musí je převést do CZ, abych si stáhla Any Desk. Protože nejsem úplně debil , tak samozřejmě jsem nic nestáhla , ale našla jsem Vaše stránky , kde jsme se dozvěděla , co ten Any Desk vlastně je. A teď k mému dotazu, mám číslo "pachatele" (nevím kde na mě vzal tel. č.) nahlásit na PČR?“

„Dobrý den, v sobotu mi z čísla 735973766 volal pracovník ze společnosti obchodujícími s kryptoměnami nazývající se btcm group. Chtěl po mne instalaci anydesk a pak mi přeposlal polovinu výdělku z mého údajného automatizovaného obchodování které končí . Upřímně jsem věděl jen že mi chodí takové zvláštní zprávy do spamu že mam někde několik tisíc dolarů apod ale nevěnoval jsem tomu pozornost jelikož jsem to pokládal za podvod. No A teď mi volají že si to musím vybrat. Nerozumím tomu a bojím se. Můžete poradit. Děkuji“

Rada je jednoduchá, nikdy nedovolit, aby mi někdo doporučenou aplikaci, kterou jsem na jeho podnět nainstaloval do svého počítače, vzdáleně ovládal. Jakmile zazní, že je nutné finanční prostředky vložit a přeměnit v kryptoměnu, je to další výstražný signál. Pokud už si nejsem jist vůbec ničím, tak většinou mám důvěru ve svou banku a mohu zavolat na jejich zákaznickou podporu a informovat se, zda se s mým účtem skutečně něco děje.

Různé online podvody probíhají i v herním prostředí. Některé herní účty mohou mít opravdu zajímavou hodnotu, nejen samotného herního účtu

„byl jsem okraden o účet na jedné z aplikací ,jménem „steam,, byl to můj účet určený ke hraní různých her ... a byl to účet v hodnotě cca 15 000,- Kč“

„Někdo my Hackl účet na robloxu prosím pomoct (vek 8)“

„Zapomněl jsem se odhlásit z veřejného PC a někdo mi vzal herní účty, je to trestné nebo jenom moje blbost? (vek 16)“

Průniky na cizí elektronický účet, či profil velmi často souvisí s problémem m-plateb, zde je také rada velmi jednoduchá, pokud někdo chce přeposílat nějaké kódy, přečíst si celou sms a na konci, či jejím začátku určitě narazíte na hlášku, že tento kód nemáte nikomu sdělovat. Je-li to známý ze soc. sítí, který Vás za účelem přeposlání kódu osloví, někdy postačí jej kontaktovat i jinak (telefonicky, na jiné platformě).

„Před pár dny se mi někdo naboural na účet na Facebooku, přišla jsem na to díky zprávě od kamaráda. Podařilo se mi získat účet zpět, změnila jsem si přihlašovací email, heslo, dala dvoufázové ověření na sms. Stále jsem ale nervózní jestli to stačí a dotyčný se tam nedostane zpět. Dotyčný mi poté začal psát na Facebooku, že má moje fotky a poslal mi moji lehce hanbatou fotku se slovy Jak se domluvíme. Nereaguji na něj, ale už mi poslal další dvě fotky jako důkaz, že si opravdu stáhl fotky z konverzace s mým přítelem. Šla jsem na policii, ale byla jsem odrazována od nahlášení, že se vlastně zase tak moc nestalo a dotyčný si o nic nenapsal, takže to není vydírání. Prosím o radu jak pokračovat dál. Děkuji.“

„Dobrý den, jmenuji se a byl jsem hacknutý člověkem, který mi posílal fakový odkaz. Vydíral mě, posíla všechna má hesla, údaje, maily, historie, účty.. Vydíral mě a nakonec udělal stránku o všem. Na stránce je vše jako mé tel. číslo, jméno, hesla, maily mé ségry atd.. (vek 14)“

Někdy se může samozřejmě jednat i o nedostatečnou ochranu mých služeb a účtů, zde důrazně doporučujeme využívat vícefaktorových ověření.

Nezvládnuté rozchody jsou taktéž velmi běžné, žel mnoho párů si v rámci vztahu mezi sebou vymění, nebo pořídí dost citlivého materiálu. Avšak z následujícího příspěvku nejde jen o citlivé materiály

„dobrý den, nevím jak to mám napsat, ale asi před rokem sem si prošla dost těžkým obdobím kdy mě můj přítel šikanoval (zašlo to i do fyzické šikany a následkama byli modřiny) jednou nebo dvakrát mě i donutil ke styku nazvala bych to jako poloviční znásilnění.. řešila jsem to s mamkou a teď to řeším i doktorama a psychologama ale s tím znásilněním se pořád neumím smířit a

nevím co mám dělat nějak se to bojím zmínit protože nemám žádné důkazy jelikož přes zprávy jsme to nikdy neřešili.. teď už je to rok co se to stalo a za tu dobu mi ten kluk i dal téměř pokoj.. šikana trvala nějakých 6 měsíců a na mě to zanechalo docela velké následky jako třeba hospitalizaci na psychiatrické léčebně (vek 16)“

O RomanceScamu toho bylo napsáno už mnoho nejen od nás, ale je to podvodné jednání, které je téměř denně v médiích

Ahoj, jsem silná žena, ale stala jsem se obětí podvodů, vyhrožování. Můj příběh není asi úplně tipicky, a mohu si za to sama. Nestačí mi na to pár řádků, ráda bych si s někým popovídala, aby mě uklidnili. Zapletla jsem se do podvodů, pod jménem Dubajského prince Hamdana Al Maktoum. Seznámila jsem se s mužem na internetu, líbil se mi a tvrdil že je princ..Psali jsme si rok a půl, naše psaní bylo fantazie, zamilovala jsem se a on tvrdil, že taky...A jelikož je princ veřejně známa osobnost, tak má několik sociálních sítí, kde začal psát vzkazy a básně, které semnou rezonovali, takže jsem si myslela, že je to skutečně on..Jenže po nějaké době, začal chtít peníze, vydíral mě že pokud nic neposlu, tak ze mi prostřelí hlavu a mým dětem taky, poslala jsem mu 3500 dolarů, ze mě to vytahnul ani nevím jak..je toho spoustu co bych chtěla říct, ale jsem na to sama a už nemohu dal. Nevím jak z toho ven. Prosím pomůžete mi?Posílám nějaké přílohy, ale je to v angličtině.. Budu ráda, když se mi někdo od vás ozve a zkusí mi dát psychiku dohromady, vim ze jsem pitomá. Děkuji. (vek 33)“

Fake profily, Pornopomsta (revenge-porn) i s tímto se neustále v poradně potýkáme, jsou to většinou smutné útočné záležitosti, které oběti ne vždy dobře nesou, vlastně to ani moc nejde.

Dobrý den, někdo založil na instagramu profil, kde použil synovo jméno. Můj syn se jmenuje, je mu 12 a půl roku. Profil :anonymizováno..... Tento profil uveřejňuje synovi fotky s komentáři typu: chcípni, zmrde, zmrduv post... Nevím co si s tím počít, na policii jsem byla, nepomohli... (vek 12)

„Dobrý den, dnes jsem zjistila, že se na porno stránkách „amatéři.com“ objevilo mé intimní video bez mého svolení. Video je z doby kdy mi bylo 16 let. Dá se s tím prosím něco dělat? (vek

22)“

„Dobrý den, stalo se mi, že na instagramu mě chtěl sledovat fejk účet, já jsem to nepotvrdila, ale tento účet poslal i mé sestře, její spolubydlící a mé mamince video, které jsem někomu poslala před 3-4roky (poznala jsem to podle toho, že je tam ještě má starší fotografie, kterou jsem si aktualizovala v roce 2020). Na videu se nacházím já, jedná se o erotické video. Účet jsem na instagramu nahlásila, ale mě trápí to, že nevím, o koho jde a proč by to dělal. Mohli byste mi prosím poradit, jak bych mohla postupovat? (vek 23)“

Sexting, je většinou rizikový, přestože je provozován mezi dětmi i mezi dospělými. Dalo by se říci, že neexistuje bezpečný sexting. Nikdy nikdo neví co takový materiál způsobí do budoucna. Ale pozor, je-li provozován mezi dětmi, může se a vlastně se jedná o protizákonnou věc, která souvisí s dětskoupornografií.

„Přišlo mi erotické video mé dcery na messenger. S komentářem "jde jí to". Profil je nově vytvořený. Se jménem Anicka Fialová. Dceři je 16 let. Co dělat?? „

„Dobrý den asi před dvěma týdny jsme si s kamarádem prohodili intimní fotky. On moji fotku začal rozesílat a má to půlka třídy. Ne jenom třídě ale i mému bratrovi to poslal a mamka s tátou jsou na mě vytočení a řvou na mě. Co mám dělat? Bojím se ze to pošlou třídnímu, nebo do klubu za který hraju, a potom nebudu moci hrát v repre díky. (vek 14)“

„Jde o to že jsem se dozvěděla od jednoho kluka, že moje fotka je někde na porno stránkách a ještě s mým telefonním číslem. Tomu klukovi který ji tam dal jsem psala, ale ignoruje mě. Nevím co mám dělat, bojím se že na to přijde moje třída a nechci aby se mi posmívali, měla jsem na to myslet dřív, ale nedošlo mi to. Na policii bych chtěla, ale bojím se. (vek 16)“

„Pred rokem jsem si psala s jednim klukem. Zacali jsme si posilat fotografie, jak on mne, tak ja jemu. Po case jsme se prestali bavit, odstranili jsme se ze vseh siti atd. Po roce jsem se dozvedela, ze ty fotky nemel jen on. Jsem na intru, takze ty fotky mel i nekdo na intru take. Nevim co ted delat, nemam zadne dukazy o tom, ze ty

fotky ma, ani ze je ma nekdo jiny. Nevim, jestli to mam nekomu rict. Nevim, co mam delat. (vek 16)“

Podvody, klamavé reklamy, phishing, výhodná investice do kryptoměny, no kdo z nás alespoň jednou takový e-mail, zprávu ještě nedostal?

„Dnes ráno my na email přistál email že mám virus až mě někdo sleduje už nějakou dobu a poslal mi všechny moje hesla která jsem používal a poslal to na všechny emaily Na které jsem se kdykoliv přihlásil Poté poslal screenshot obrazovky a napsal jestli mu nepošlu v bitcoinu 900dollarů že zveřejní moje video na kterém se dívám na pornografii (vek 14)“

„Dobrý den, mému bratrancovi se nabourali do všech účtů a nainstalovali do něj virus, vydírá ho, že mu musí dát peníze. Nevíme co s tím. (vek 18)“

Celkem se nám zvedl i počet případů, které řadíme do ranku Kyberstalking, či kyberšikana. Což jasně znamená, že kyberšikana je stále aktuální a neměli bychom před ní zavírat oči. V tomto případě je prevence tím nejúčinnějším nástrojem

„Dobry vecer,mam prosbu zjistil sem ,ze me Stolkuje jista osoba ..Od nabourani do Wifi pripojeni,mobilniho telefonu fotky ,historie,bankovnictvi ,socialni site .pocitace v podstate do meho soukromi ..Mam dukazy Ip adresy jmena atd ..Muzete mi prosim vas poradit ,prvni muj krok ,Dekuji moc“

„Žák 5. ročníku vyhrožoval spolužákům přes aplikaci jokes phone, spamuje, obtěžuje spolužáky ve večerních hodinách, natáčí spolužáky přes jejich nesouhlas v prostorách a vyhrožuje, že zveřejní obsah na sociálních sítích. S rodiči již bylo jednáno podruhé ohledně stejného rizikového jevu. Děkuji za váš čas školní metodik prevence. (vek 44)“

„Před rokem jsem se začala bavit s jedním klukem a zdál se mi v pohodě dokud jsem ho doopravdy nepoznala nějak v listopadu jsem zjistila ze tento člověk trpí schizofrenií a dalšími psychickými poruchami k tomu nebere léčbu ale bere drogy co vše jen zhoršují přesně pervitin a zároveň na to pije alkohol téhle osobě je 18 let a

toto všechno dělá s jeho 14ti letou přítelkyní co je bývalá přítelkyně mého přítele kluk které ho jsem před tím zmiňovala začal vydírat a vyhrožovat mému příteli a můj přítel to psychicky nezvládá tenhle člověk se jmenuje Jiří (příjmení si nejsem jistá) a jeho 14ti letá přítelkyně se jmenuje Karolína Horáčková oba dva jedou v silných drogách a společně jsou extrémě nebezpeční mému příteli i mě vydíral nás už dávno ale vyřešili jsme to jejich ignorováním či blocku jenže block je jen málo na to že mají strašně moc profilů na sociálních síti a Jiří má i dokonce strašně moc telefonních čísel přes které nám neustále volá a k mému příteli chodí i mlátit na dveře ať mu otevře už nevíme co dělat a proto jsme se rozhodli zkontaktovat vás a potřebujeme vaši pomoc bohužel nemáme žádné screeny ani důkazy protože Jiří smazal celý chat (vek 15)“

„Dobrý den, ve středu 14. 6.2023 přinesly dvě žákyně 6. třídy ukázat své třídní učitelce závadnou komunikaci přes WhatsApp. Obsahuje pornografické fotografie a nacistické symboly. Dotyčný účet má přes 500 sledujících, včetně dalších žáků naší školy. V jedné z příloh lze dohledat tel. kontakt na toho, který účet založil. Prosíme o součinnost. Zvažujeme podání trestního oznámení vzhledem k tomu, že jde v poslední době o několikátý podobný případ. Na žáky i rodiče se dlouhodobě snažíme preventivně působit v dané oblasti“

Smutné příběhy dětí, které mají tendenci se sebepoškozovat musíme zpraovávat také. Zda to skutečně udělají, či nikoliv se k nám samozřejmě nedostane. Do jaké míry je to demonstrativní také nedokážeme vyhodnotit, ale takové věci není radno podceňovat, což se ve spolupráci s linkou bezpečí naštěstí z naší strany neděje a tahle spolupráce opravdu funguje.

„Okay so už je toho na me moc. Nedokážu sama si s tím už poradit a potřebuji pomoci protože nikdo z plsychologu mi zatím vůbec nepomohl a nevím co dal protože Mamka je Furt nepříjemná a s tátou už nějakou dobu nejsem v kontaktu a sebepoškozují se strašně často. Ve škole je to těžké sikanují me a pomlouvají. Často nic nejím kvůli tomu a i když jsem stratila hodně kil tak to furt není dostatecne. Mám strach ze to zajde dal. (vek 12)“

„Dobrý den. Zjistil jsem, ze ma desetileta dcera si dopisuje na

snapchatu bůhví s kým a jelikoz vubec nevím, jak v této problematice postupovat, tak bych Vás chtel moc poprosit o pomoc.“

„Našla jsem dceři na instagramu jak komunikuje s někým komu posílala fotky a videa rozhodně nevhodného obsahu. V šoku jsem téměř okamžitě donutila dceru konverzaci smazat i s účtem na instagramu ale vím že videa a fotky mohou být staženy a zveřejněny na internetu a podobně, jednala jsem impulzivně a mám strach aby se ta videa někde neobjevila.“

Víte, co je sharenting? Několik podobných případů se objevilo v naší poradně. Rodiče pozor, není nic špatného na tom, když s dětmi (pokud tomu budou rozumět) proberete co o nic můžete sdílet na internetu.

„Dobrý den, řeším situaci, kdy na facebook umístil člověk z rodiny (manželka mého bratra - nežijí spolu už rok) fotky mé dcery. S tímto nesouhlasím, byť jde o fotky běžné, z rodinných situacích. Nicméně člověk, který tyto fotky nyní zveřejnil, má psychické potíže, řešili jsme spoustu věcí, docházelo ze strany tohoto člověka k agresi a vulgárnímu jednání. Nyní začala osoba sdílet fotky ze svého soukromí a života na fb, ale mezi těmito fotkami a komentáři jsou fotky také mé dcery a rodiny, což si nepřeji a nedala jsem k tomuto žádný souhlas. Osobu jsem požádala o stažení obsahu osobních údajů v případě fotografie podoby, nicméně toto není respektováno. Prosím, jakou mám možnou obranu a postup k ochraně soukromí mé dcery (5 let)? Děkuji a jsem s pozdravem“

Jak jsme psali v úvodu - útoků přibývá, samozřejmě to také koresponduje s nárustem kyberkriminality, kterou řeší Policie ČR. Neustále je mít ale na paměti, že přesně tahle kriminalita je zároveň latentní a mnoho lidí ji ani neoznamuje, stydí se, bojí se. Nebude odvážným tvrzením v pohledu na všechny okolnosti, že ve skutečnosti je případů daleko více, jen nejsou oznámeny, tím pádem řešeny.

Pokud někdo vyhledá naši poradnu, nebojte se rozepsat svůj problém, i když to nemusí být vždy příjemné. Naše poradna je bezplatná a hlavně anonymní.

Poradna je k dispozici na www.napisnam.cz. Další informace o bezpečném chování na internetu naleznete na našem webu www.e-bezpeci.cz a také na našem kanálu na YouTube www.youtube.com/ebezpeci. Sledovat nás můžete také na Facebooku, Instagramu a Twitteru.

Poděkování

Velké poděkování patří všem organizacím, které nás aktivně podporují, především pak Statutární město Olomouc, Olomoucký kraj, Ministerstvo vnitra ČR, společnost O2 Czech Republic. Bez vás by to nešlo!

pro E-Bezpečí
Pavel Schweiner
Univerzita Palackého v Olomouci